

A BARNA LÁNY NYOMÁBAN

ALEKSANDAR TISMA

I.

A barna lányt ugyanakkor ismertem meg, amikor a szökét, valamikor a háború utáni első télen. Éppen hogy leszereltem és felvettek egy nagy belgrádi napilap észak-bácskai tudósítójának.

A tudósítóiroda székhelyéül Szabadkát, ezt a határmenti várost jelölték ki, a városban pedig a Népfront irodáját egy üzletház első emeletén. Itt íróasztalt és írógépet kaptam, amelyen délutánonként és esténként, amikor a tisztviselők már szétszéledtek, lekopogtam a nap folyamán összegyűjtött információkat. Jelentések voltak ezek az akkoriban időszerű eseményekről: a háborús bűnösök feletti ítélezésekről, a lakosság élelmezéséről, a politikai gyűlésekről, a kórházak, iskolák, utak újjáépítéséről.

Tudósítói munkámat nem becsültem valami nagyra, ideiglenesnek, átmenetinek tartottam. Általában véve ez volt az első munkám, mert a háborúig diák voltam, a háború alatt pedig az, ami a többség: természetes fejlődésétől elszakított egyed. Úgy éreztem, hogy ezzel a beugrásokkal az újságírásba pótlom majd a mulasztottakat, hamarosan nevet szerzek, fontos posztra kerülök, sőt talán még tudósító leszek valamelyik világvárosban. Ezt egy kicsit nehéz volt elképzelni a háború utáni téli Szabadkán, hóval betemetett utcáin, kiürült boltjaiban, rosszul fűtött irodáiban, ahová adatokért tértem be, és bútorozott szobámban, amelyet szerencsétlenül a város peremén béreltem ki egy öreg, fukar nyugdíjas házaspártól. Nem engedték, hogy éjjel égessem a villanyt és dohányozzak — féltek a tüztől.

Néha, különösen a délutáni órákban, ha az üres irodában felálltam az asztaltól és az ablakhoz léptem, hogy pihentessem a szemem, csüggedtnek éreztem magam. Kint sötétedett, kavargott a hó, s el tudtam magamban képzelni, hogyan ülededik le takarója és terjeszkedik mindenfelé körülöttem, szerte a sík Bácskán, egészen Újvidékig, a Duna partjáiig, ahol családomat és otthonomat hagytam. Ezekben a pillanatokban úgy tűnt, hogy nincs kiút ebből a halotti, szitáló fehérségből, hogy ez megfojt mindent, s hogy előtte értelmetlenek és hazugok a gépbe húzott papíron sorakozó szavaim az iskolák és kórházak újjáépítéséről.

Mégis, kitartóan végeztem munkámat — mert mást nem tudtam —, és amikor úgy láttam, hogy Szabadkán minden vonzó újdonságot kime-

ritettem, elhatároztam, hogy körzetemben ellátogatok két kisebb városba: Topolyára és Zentára. Egy reggel vonatra ültem, és a fűtetlen vagonban himbálózva, egy-kétórás dőcögés után Topolyán találtam magam. Bementem a központba, megkerestem a városházát, bejártam osztályait, és érdeklődtem az elmúlt hetek eseményei után, amikor pedig a tisztviselők — két óraker — egymás után kezdték előttem bezárni a fiókokat, megkérdeztem, milyen összeköttetésem van Zenta felé. Azt mondták, hogy Zentára csak autóbusz jár, s a következő csak másnap reggel indul; Topolyán kellett hát töltenem a nap hátramaradt részét, és ott kellett meghálnom.

Átmentem a városi menzára. Átalakított kocsmá volt ez, mélyén kihalt söntéssel, terítetlen asztalokkal zsúfolva. A vendégek, zömmel tisztviselők, akikkel délelőtt elbeszélgettem, érkezésük szigorú sorrendjében foglalták el helyüket, asztalt asztal után, s így én három kiéhezett, mogorva agglégényhez csatlakoztam. Egy öreg pincér kihozta az ételt, mindannyian gyorsan megettük, s aztán asztaltársaim szólanul felálltak. A többi asztal is gyorsan üresedett, mintha mindenki szökött volna ettől az egyhangú ebédttől, talán valami külön világba, lakásba, szobába, vagy további munkára, esetleg az értekezletek valamelyikére, amelyekről oly gyakran tudósítottam. Én ülve maradtam, cigarettáztam, s nem tudtam, mit tegyek a szabad időmmel.

A teremben sötétedni kezdett, a szürkület meglágyította az asztalok és székek körvonalait, amelyek körül még mindig ott gomolygott az itt meggyújtott, de végig nem szívott cigaretták füstje. A pincér a söntés mögött meggyújtotta a lámpát, és tálcaival a kezében előjött, hogy összeszedje az edényt. Láttam, hogy úgyszólván egyedül maradtam, illetve, hogy rajtam kívül a helyiségben csak egy idősebb, sovány ember ül bőrkabátban, útitáskával, amely hasonlít az enyémre. Az ember szintén felém fordult; néhány néma pillantást váltottunk. Végül aztán kíváncsian fészkelődni kezdett, és átszólt az asztalok fölött:

— Maga sem idevalósi?

Azt feleltem, hogy én sem, és hogy Zentára utazom, de csak holnap, mert előbb nincs mivel.

Szinte boldogan ugrott talpra. — Hát akkor ugyanolyan bajban vagyunk! — És mintha magától értetődő lett volna, felvette útitáskáját, micisapkáját, és áttelepedett az asztalomhoz.

Kezet fogtunk, elmormoltuk a nevünket, cigarettára gyújtottunk. Az ember elmesélte, hogy belgrádi, egy állattenyésztési vállalat felvásárlója, Topolyán hat napon át intézte a berakodást a vállalatnak. Amikor megtudta, milyen munka hozott ide, és hogy ezt egy délelőtt elvégeztem, oldalról rám nézett csillogó zöldes szemével.

— Könnyű magának! Tudja-e, hogy ez a menza az egyedüli tűrhető lokál itt Topolyán? Hát még az éjjeli szállás! Brr . . .

Mintha csak hangsúlyozni akarta volna a rossz jóslatot, hozzánk kacsázott az öreg pincér.

— Zárunk, kérem!

Összenéztünk, aztán határozatlanul hónunk alá vettük a táskánkat. A felvásárló a pincérhez fordult:

— Rendben van, jó ember, de hát autóbuzson kívül nincs másvalami, amin az ember innen Zentára utazhat?

Az öreg alig méltatta egy pillantásra.

— Néha akad valami teherkocsi. De el kell találni az időt...

Begomboltuk a kabátunkat, és kiléptünk a hideg, kihalt utcára. Habár még csak négy óra körül járhatott az idő, kint is érezni lehetett a korai, téli este közeledését: a levegő mozdulatlan volt és szürkés, mintha fátyol borítaná, az utóbbi napokban leesett hó pedig megfagyott, és úgy kopogott a lábunk alatt, mint a kő.

Elbaktattunk az útkereszteződésig, és vágyakozva bámultunk a fából készült útjelző táblára, amelyen a Zenta szó állt.

— Hej, ha valamilyen teherkocsi jönne most erre! — sóhajtott fel a felvásárló, szavaival párafelhöket lökve ki. — Járt-e már Zentán? Nem? Eh! Csak tudná, milyen ott a szálló! És milyen nagyszerű nők vannak! — cuppantott. — Zenta és Topolya olyan, kérem, mint ég és föld.

— Hát gyerünk akkor Zentára, akár gyalog is! — vágtam rá vaktában. Sarkon fordult. — Ebben a csikorgó hidegben?

Vállat vontam. — Hát olyan messze van?

— Azt hiszem, úgy húsz kilométerre.

— No látja! És útközben majd csak utolér bennünket valami teherautó.

Keményen rám pillantott, aztán előrenyújtotta az arcát, mintha a hideg levegőt szaglászna.

— Lehet, hogy igaza van. Gyerünk, és lesz, ahogy lesz!

Tétovázás nélkül megindultunk az útjelző tábla irányában. Kezdetben egymás mellett haladtunk az országút közepén; mivel azonban itt a szekerek kerekei síkos barázdákat vájtak, kisvártatva az út szélére sorakoztunk, ahol a hó porhanyósabb volt, a láb biztosabb. A szürkület rohamosan sűrűsödött körülöttünk, a megfeketedett kerítések mögül láthatatlan kutyák ugattak fel, az ablakokban felpislákoltak a petróleumlámpák. Senkivel és semmivel, sem emberrel, sem járművel nem találkozáva jutottunk ki az utolsó topolyai házakig, ahonnan az út magányosan és egyenesen vezetett tovább a ködbe borult hótakarón át.

Mezők vettek körül bennünket. Ugyanebben a pillanatban az égről fekete lepelként ránk borult a sötétség. Többé már nem láttuk világosan lábunk alatt az utat; bele-belebotlottunk a hóba hengeredett apró kövekbe, bizonytalanul lépdeltünk át a gödröket borító ropogó jégvártyákon. A felvásárló, — előttem lépkedett — dühösen káromkodni kezdett, és én is csatlakoztam hozzá valamivel csendesebb szitkaimmal, habár düh helyett valójában titkos ujjongás töltött el, mert kiderült, hogy a bizonytalanságba indultunk, talán valami kalandba, de mindenesetre túlélve a szokásos napi kötelezettségeken, amelyek, úgy látszott, mögöttünk maradnak, s a lakott település lámpáinak utolsó visszfényével együtt lehullanak vállunkról.

Talán másfél vagy két órát mehettünk, botladozva és káromkodva a magányban és a sötétségben, amikor hátunk mögött valami tompa dübörgés hallatszott fel. Megfordultunk, s az út látható sávjának meghosszabbításában, a messzeség fekete függönye előtt homályos, de állandó

fényt pillantottunk meg. Örömben felkiáltottunk és visszarahantunk. De nyomban meg is álltunk. A fény gyorsan közeledett, két kancsal gyújtóponttá vált szét, és az a kivehetetlen hang is fokozatosan gépdübörgéssé meg valami jajongó, több szólamú dallá tisztult.

Megvártuk, hogy a fény átöleljen bennünket, aztán fejünk fölé emelt kézzel hadonászni kezdtünk. A fényszórók megálltak, az énekszó této-vázva elhalt. Belerohantunk a fények körül gomolygó párafelhőbe, amely valótlan ölében egy fedetlen fejű embert tartott — szemét eltakarva hajolt előre, hogy jobban lásson bennünket.

Mellé léptünk, és felismertük alatt a traktor durva körvonalait.

— Zentára megy?

Hüvelykujjával szó nélkül hátramutatott a válla fölé, oda, ahol a pótkocsi négyszögletes tömege sötétlett. Megkerültük, és a kerékre, mint lépcsőre kapaszkodva átvettük magunkat a magas oldaldeszán. A traktor megrándult, megindult, s mi is megtántorodtunk, majd a hátsó deszkafal mellé letelepedtünk.

A dal ismét felhangzott. A vezető énekelt, hosszú haja és munkás-zubbonya megvilágítva lobogott előttünk a szélben; de közelünkben még valaki teli torokból kísérte az énekét, ám a hang tulajdonosát hirtelenében nem tudtuk kivenni a sötétségben. Csupán azt éreztük, hogy lábunk valakinek a lába közé gabalyodik, valakinek a testébe ütődik, s hogy a pótkocsiban nem vagyunk egyedül. Csak amikor a kocsioldal pereme alá hajtottuk fejünket és szemünket elválasztottuk a fénytől, amely szembe hasította a sötétséget fölöttünk, akkor láttuk, hogy két férfi és közöttük egy nő ül velünk.

A nő apró termetű volt, és ahogyan megítélhettük, fiatal, szomszédja pedig egy paraszt, szemöldökéig húzott katonasapkával megy egy pufók fiatalember, a vezetőéhez hasonló munkászubbonyban. A fiatalember volt az, aki a vezető énekét kísérte, hátravetett fejjel, behunyt szemmel, mintha egészen beleélné magát és nem is lenne jelen; keze azonban időnként hátranyúlt, és a nő fejét meglehetősen hanyagul átugorva, szűk vállára esett. A nő összerázkódott a súlyos érintéstől, visszalökte a fiatalember kezét saját, sokkal kisebb kezével, mivel azonban nem sikerült neki, ismét megnyugodott, s csak arra vigyázott, nehogy a fiatalember megérintse a mellét: vissza-visszahúzogatta térdére a szoknyát, amely a tusakodásban felhúzódott. Ilyenkor a paraszt, aki egyébként mozdulatlanul ült, felhúzott térdei között valami zsákot szorongatva, hirtelen elkapta a fiatalember kezét, amely a füle körül matatott, és az asszony feje fölött egyetlen lendülettel, egy szót sem szólva, visszalökte ölébe. A fiatalember ebbe szintén beletörődött, de nem hagyta abba az éneklést, egészségesen, teli torokból fújta, még a szemét sem nyitotta ki, s keze, rövid szünet után ismét felemelkedett, hogy kitapogassa az utat a nő válláig.

A néma kis harcot mintegy révületben figyeltem, annyira rázkódott és zötyögött a pótkocsi az egyetlen úton. A pótkocsi utasaitól eltérően a felvásárló meg én szélnek kitett helyet kaptunk, s a szél nyomban belemart arcunkba és fülünkbe, és ruhánk alá bújt. Vacogni kezdtünk. A felvásárló sokáig fészkelődött, mozgolódott, menedéket keresve, míg

meg nem nyugodott, görcsösen összehúzódva a pótkocsi sarkában, fejét a táskájára nyomva, amely minden pillanatban fel-felugrott és vele együtt ismét visszaesett a padlóra. Én egy darabig a hátsó támlának támaszkodva ültem, mivel azonban a tarkóm folyton nekiütődött, lecsúsztam fekvő helyzetbe, a hátamra fordultam, összehúzott lábbal, eltökéltem, hogy tűrök. De továbbra sem hagyott el az a kíváncsiságtól sarkallt rajongás, amely az utazás kezdetén fogott el. Rázkódva és vacogva tovább néztem az embereket, hallgattam a jajongó éneket, figyeltem fölöttünk a felhős ég vonulását, teljesen átitavta azzal az érzéssel, hogy egy izgalmas csemény középpontjában vagyok, itt a traktor pótkocsiján, mint valami kis szigeten, amely elszakadt a szárazföldtől, és megindult a nyílt tengeren. Hová? Milyen cél után? És miért éppen ilyen összetételben? Kicsodák is valójában véletlen útitársaim? Nem tudtam. De éreztem, hogy közöttük valami érdekes, nagyon is valóságos, testi dolog történik, ami mintha engem is áthatna, mintha középpontjává lettem volna és bennem hagyná nyers erejének egy részét.

Így zötyögtünk be Zentára: az éneklő traktor pótkocsiján rázkódva, a kihalt országutat egy pillanat alatt hosszú hepehupás utcával felváltva, amelyen a lámpák úgy imbolyogtak arcunkba, mintha árbocokon lógtak volna a felkorbácsolt tengeren. A traktor megállt, az énekszó elhalt, s mi egyszerre a nyugalom csendjébe és szelidségébe zuhantunk. Felemeltem a fejem. Tágas, jól megvilágított városi téren voltunk, magas, hallgatag házaktól körülvéve. A tér közepén egy ovális park feküdt, fehér reliefjére súlyos és ritka pelyhekben lassan hullott a hó.

— Végre! — nyögött fel mellettem a felvásárló. — Gyorsan lefelé!

Felálltunk zsidadt lábunkra, és a kereket ismét lépcsőnek használva leléptünk az összetaposott hóra. A felvásárló sietve a vezetőhöz sántikált, és meginvitálta:

— Jöjjön le maga is, hajtsunk föl egyet a baráti szolgálatért!

A pótkocsiból azonban kihajolt a paraszt, és nemet intett.

— Nem bizony addig, amíg ezt az én zsákomat haza nem visszük!

A felvásárló megvárta a döntést, s amikor látta, hogy a vezető nem törődik vele, vállat vont.

— Akkor rendben van. — Intett neki. — Ha meggondolja magát, megtalál bennünket a Royalban. — És az úttesten át megmutatta nekem. — Arra.

A traktor zakatolni kezdett, megindult, mi meg átmentünk a járdára, és vagy tíz lépést tettünk a házak mentén, majd bekanyarodtunk az egyemeletes épület nyitott, megvilágított folyosójára. A bolhajtásos falak között csoportokba verődött fiatalemberek köröztek, meg néhány lány, valami film jeleneteit nézegetve a kirakatokban, miközben mások a folyosó mélye felé siettek, ahová egy vékony hangú csengő hívta őket az előadásra.

A felvásárló félrehúzott a folyosó falából nyíló üveges ajtó felé. Kinyitottuk, és egy rosszul megvilágított előcsarnokba jutottunk, amelyben enyhe szobalevegő terjeszkedett gázbúzzal keveredve. A félhomályos háttérben lépcsők kanyarogtak fölfelé; a felvásárló feléjük vezetett. Felmentünk az emeletre, egy sor magas, kétszárnyas ajtóval teli folyosóra.

A felvásárló megfordult, mintha elveszítette volna a tájékozódást, aztán bekopogtatott a lépcsőfeljáróval szembeni ajtón. Senki sem jelentkezett. Erre benyomta az ajtót, és egy kicsiny, de magas szobába léptünk, amelyet alig világított meg a csupasz égő.

A szobában, iratokkal zsúfolt asztal mögött, pokróccal borított ágyon egy idősebb, sápadt ember feküdt begombolt, fekete ruhában, gallé nélküli ingben. Szeme fölé emelte a tenyerét, hogy megnézzen bennünket, aztán kelletlenül felkönyökölt.

— Újak?

A felvásárló egy lépést tett előre. — Hát nem ismeresz meg, Ilija bácsi? Igaz, hogy most újak vagyunk, de már jártunk itt nálad!

A portás felületesen megnézte, majd harisnyás lábát a padlóra tette, a székhez lépett, aztán arcát fintorítva, nehézkesen leült. Elővette a szemüvegét, orrára biggyesztette, és belenézett az asztalon, az iratok tetején heverő nagy, szétnyitott füzetbe.

— Együtt?

A felvásárló felém fordult. — Lehet együtt is.

A portás továbbra is szemrebbenés nélkül bámult a füzetbe, aztán megnyálazta a hüvelykujját, és lassan lapozni kezdett.

— Későn jöttek — állapította meg, majd, miközben lapot lap után fordított, szórakozottan, szinte énekelve, ismételte: — Későn, későn, későn...

A felvásárló oldalról jelentőségteljes pillantást vetett rám, aztán a zsebébe nyúlt, kivett egy pénzköteget, és kihúzott belőle ötven dinárt.

— Iszunk megint egyet, mi, Ilija bácsi?

A portás váratlan készséggel megragadta a pénzt, és valahová az asztal alá engedte. — Van igazolványuk? — kérdezte megvillantva a szemüvegét. Aztán papírjainkat egyszerűen a füzet lapjára tette, és összehajtottá fölöttük a borítólapot. Kihúzta az asztal fiókját, egy kicsit kotorászott benne, kivette a kulcsot. — Hatos.

Kiléptünk a folyosóra, és nyakunkat nyújtogatva az ajtók fölé erősített, lepattogzott porcelánlemezek között megkerestük a hatost. A szobát bezáratlanul, fületlenül találtuk, betört belső üvegekkel az ablakon. De mindkét ágy, az egyik és a másik oldalon az ablak mellett, dupla pokróccal volt letakarva, s a kagyló fölött a csap, amelyet a felvásárló azonnal megnyitott, bőségesen okádta a vizet.

— Isteni — jelentette ki. — A múltkor egy négyágyast adott, valami katonákkal.

Táskáját az ágyra dobta, intett, hogy én is tegyem le az enyémet, és kituszkolt a szobából.

— Most pedig gyorsan menjünk le megmelegedni.

Már másodszor vagy harmadszor voltam tanúja annak, hogy milyen gyorsan tud átváltozni. Bezárta a szobát, a kulcsot, rám kacsintva, mélyen a nadrágzsebébe dugta, aztán valami gyors kólót füttyörészve leszaladt előttem a lépcsőn. Az előcsarnokban, amikor a kijárat felé akartam indulni, félrehúzott egy tapétaajtóhoz. Az árnyékszékbe léptünk be. Itt megállt a tükör előtt, levette sapkáját, a mosdó szélére rakta, előhúzott egy fésűt, és kezdte kiegyenesíteni ritka, őszes haját, ugyanakkor pedig

a másik kezével megpróbálta elválasztani a koponyájától, hogy hullámos legyen. Ezután megdörzsölte az arcát és rám nézett. — Maga megborotválkozott, de én... — Széthúzta vastag ajkait. — No, mindegy. Amilyenek vagyunk, olyanok vagyunk, Zentának talán jók leszünk, mi? — Felvette a sapkáját, megpöccintette a vállamat, és füttyörészve elvezetett az előcsarnoktól kissé távolabbra, a nedves folyosóra. Amikor a folyosó mélyén kinyitotta az ajtót elébünk tárult a vendéglő terme.

Magas volt, tágas, jól megvilágított, s nekem már első pillantásra kellemes. Falain világos tapéták voltak, meg néhány azokból a nagy formátumú régi képekből, amelyek, akár erdei tájképet ábrázolnak, akár nimfák fürdését romok mellett, a kényelem és a gondolkodás benyomását keltik. Minden asztal fehér terítővel volt leterítve, noha az a kevés vendég csak a hasas vaskályha környékét foglalta el, amelynek ajtaja bátorítón parázslott ezen a télen, amikor általában hiány volt tüzelőben.

Mi is ebben a meleg zugban választottunk aszalt. Levettük kabátunkat, és máris közeledett felénk a két pincér közül az egyik, sima választékkal a fején, fehér blúzban, komolyan meghajolva. A felvásárló körülpillantott.

— Mi van vacsorára? De legelőször is hozzon nekünk egy-egy pálinkát, hogy megmelegedjünk.

A pincér ismét meghajolt, és eltávozott, mi meg gondosan szemügyre vettük a szomszédos asztalokat. Balra tőlünk három tisztült kigombolt köpenyben, mögöttük egy asztalnál két legényke vacsorázott kopott sötét ruhában, egészen a terem mélyén pedig egy szőke fiatalember, majdnem gyerek, meg egy hosszú, hamuszínű hajú, sápadt lány ült; nem volt előttünk sem pohár, sem tányér, és kitartóan néztek egymás szemébe. A másik oldalon, a kályha mögött egy idősebb, elhanyagolt, nyíratlan hajú ember kávé mellett olvasta újságját, távolabb pedig, a fal mellett, két lány ült, egy szőke meg egy barna.

A felvásárló mindjárt felhívta rájuk a figyelmemet. — Látja azt a kettőt ott? Maguk vannak!... Biztosan valami jómadarak. — Mivel pedig a pincér éppen közeledett felénk a pálinkákkal, szemével a lányok felé intett. — A hölgyek idevalósiak?

A pincér a lányok felé nézett, aztán bólintott, és megértően mosolygott. — Azt hiszem, idevalósiak. Gyakran jönnek.

— Társaság nélkül?

— Mikor hogy.

A felvásárló most egész testével a lányok felé fordult. Aztán felemelte poharát az asztalról, és, úgy ülve, meghajolt feléjük. A két lány összedugta a fejét, aztán a szőke hangosan felnevetett, a barna meg szégyenlősen lehajtotta a fejét. A felvásárló megint intett nekik a poharával. — Csak nevessetek. — A pincérhez fordult. — Átjönnének-e a hölgyek az asztalunkhoz, ha meghívánk őket?

— Nem tudom... Megkérdezhetem.

— Kérdezze meg, kérem, de udvariasan. Mondja, hogy Belgrádból jöttünk és unatkozunk társaság nélkül.

Feszülten figyeltük, ahogyan távolodik és egyre közelebb érkezik a lányokhoz, ahogyan feléjük hajol, ahogyan hallgatják, amit mond és

aztán mind a kettő felénk fordítja a tekintetét. A szőke összecücsörített ajkait a habozás fitorába rántotta, a barna meg csak nézett bennünket nagy, nyugodt, kissé ferde szemével. Mégis, egyszerre csak felálltak, és mind a kettő a maga oldaláról megkerülve az asztalt megindult felénk. A felvásárló oldalba bökött a könyökével, és felálltunk. Mindkét lány közepes termetű volt, a barna valamivel alacsonyabb és teltebb barátnőjénél, szerényebben is volt felöltözve, sötétkék csukott ruhába, míg a szőke nagyon karcsú volt, különösen derékban, és testhez tapadó zöld ruhát viselt. A szőke fesztelenebbül is viselkedett, elsőnek nyújtott kezét. — Katya. — A másiknak a nevét nem is hallottam, olyan érthetetlenül, határozatlanul mondta ki, és kezének érintése is bizonytalan volt, puha, míg a szőke száraz tenyérrel, erős szorítással fogott kezét velünk, s a zavar legcsekélyebb jele nélkül nézett bennünket tiszta, világos szemével.

— Belgrádiak? — Egy kicsit affektált, de hangjában érezhető volt a tiszteletadás melléköngéje.

— Igen, és nincs társaságunk — fellelte a felvásárló. — És tudják, milyenek a férfiak társaság nélkül: mintha rühesek lennének.

— De hát ketten vannak.

— Hehe, az más.

Hellyel kínálta őket, és leültek: a szőke jobbra tőlem. A pincér átnyújtotta az étlapot, a felvásárló meg gálánsan átadta a barna lánynak. — Remélem, maguk ketten velünk vacsoráznak. — A barna bizonytalanul Katyára nézett, ez meg hanyagul beleegyezett. — Hát legyen úgy.

Átvette az étlapot, és eléggé gyakorlottan, hangosan felolvasta; igaz, ezek akkor csupa egyszerű ételek voltak. A felvásárló gyorsan döntött. — Én gulyást eszek és maguk? Akkor mindnyájan gulyást! És maguk is egy-egy kis pálinkát?

— Á, azt nem! — mondta a szőke.

— Szóval akkor bort? Pincér, én maguknál egy hónappal ezelőtt jó fehér karlócai bort ittam. Van még belőle? No, mindegy. Egy liter fehéret szódával, ugye?

Étel és ital mellett gyorsan megbarátkoztunk. A felvásárló meg én a gyaloglás és a nyitott pótkocsin való örült rázkódás után farkaséhesek voltunk, de a lányok is derekasan nekiláttak adagjuknak: fel is merült bennem a gondolat, hogy átbőjtölték volna az estét, ha nem akadunk rájuk. Pénzben valószínűleg nem bővelkedtek, mert egyikük sem dolgozott, mint ahogy hamarosan be is vallották. — A körülmények még nagyon rendezetlenek — panaszkodott Katya. — Persze különféle ajánlatokat kapunk, de az ember inkább megvárja, míg valami becsületes dologra nem akad, nem? — A további beszélgetésben az is kiderült, hogy Katya foglalkozása táncosnő, s röviddel a háború előtt fellépet néhány belgrádi mulatóban is. — Megint Belgrádba kell majd mennem. Ott sok az ismerősöm. Már néhány meghívást is kaptam.

A felvásárló élénken helyeselt neki. — Belgrád mindig Belgrád marad. Meg hát mit is keresek itt, ebben a kis faluban! — A barnához fordult, és megkérdezte, hogy barátnőjével tart-e, a lány azonban vállat vont. Helyette Katya válaszolt:

— Mária még túl fiatal. — S ezzel mintha tudunkra adta volna, hogy ilyen irányban nincs többé mit kérdezősködnünk.

Valóban, most, így közelebről, látszott, hogy a barna lány, noha első pillantásra ezt nem árulta el magáról, jóval fiatalabb a szökénél, aki, akkori becslésem szerint, néhány évvel idősebb lehetett nálam, vagyis huszonnégy-huszonhárom éves. Társaságában ez egy kissé zavart, de csábított is engem. Minden olyan tulajdonsága megvolt, ami abban az időben egy nőnél rajongással töltött el: élénk, rugalmas test, tapasztalatról árulkodó magabiztos mozdulatok, és végül, legalábbis a múltját tekintve, abba a félvilágba tartozott, amelyet, a háborús évek miatt nem érkeztem megismerni, s éppen ezért ellenállhatatlanul felgyújtotta a képzeletemet.

És mindennek ellenére nem viselkedett szertelenül, sőt, úgy tűnt, hogy társam ízléséhez képest túlságosan tartózkodó is volt, szüntelenül dorgálta is, miért nem iszik. Jelentőségteljesen mozgatva szemöldökét, engem is unszolt, hogy legyek szolgálatára, töltsék neki, habár ő szemmel láthatóan a barnát választotta, aki szelídebb, szófogadóbb volt, ajkához emelte a poharát, bármikor is koccintott vele valaki. Talán szebb is volt, feszülő sötét bőrével, észrevétlen mozdulataival. Akárhányszor is találkozott tekintetünk — szemei közelebről szürkék és bársonyosak voltak —, meglepett szemének nyíltan érzéki kifejezése, s még az a kérdés is felmerült bennem, hogy talán a felvásárló jobban választott. Én valójában mind a két lányt kívántam, csak hogy a szőke aggodalomba ejtett szinte baráti közvetlenségével. Észrevette, hogy a felvásárló jeleket ad nekem, és odasúgta: — Azt hiszi, hogy én parancsolok a kicsinek, pedig téved — majd elmosolyodott. Ezután már olyan közvetlenek lettünk egymáshoz, mint az orvgazdák, s miután megtudta, hogy újságíró vagyok, mintha teljesen hozzám pártolt volna. Szívta a cigarettáimat, hanyagul meg-megfogta a könyököm, először velem koccintott. S végül is hozzám fordult, amikor már a harmadik üveg bort ittuk, s a terem majdnem teljesen kiürült: — Itt az ideje, hogy induljunk, mit gondol?

Bizonytalanul válaszoltam, nem tudtam, mit tervez, s így javaslatát hangosabban megismételte a többieknek is. A felvásárló először tiltakozott, aztán a barna lány füléhez hajolva, hosszan sugdosott valamit. A lány italtól kissé zavaros szemével maga elé nézve lassan bólogatott. A felvásárló erre felélénkült, többé nem ellenezte, hogy menjünk, odahívta a pincért. Noha tiltakoztam, kifizette az egész számlát, még a kávékat is, amiket a lányok ittak meg asztaluknál.

Felöltöztünk, a lányok a tükör előtt megkötötték kendőjüket, aztán megindultunk kifelé az utcára vezető főkijáraton át. Csendes, néma, fehér éjszaka várt bennünket. Megálltunk a kivilágított folyosó közelében: most már egyáltalán nem fáztunk, az erős étel és az alkohol kiszorította belőlünk az egész hideget.

— Hát akkor fölmegyünk egy kicsit hozzánk? — javasolta a felvásárló a folyosó felé mutatva.

Katya azonban ellenkezett. — Én nem. — És egy lépéssel odébbment.

— De miért nem? — csodálkozott a felvásárló, utána indulva. Aztán hozzám fordult. — Hát ti nem beszéltétek meg?

Mielőtt még válaszolhattam volna, Katya közbeszólt. — Nem beszélünk meg semmit, és nincs mit megbeszelnünk, mert én most hazamegyek.

A felvásárló hol rá, hol rám nézett, mintha segílyt kérne. Elégé bizonytalan hangon kérdeztem meg a szőke lánytól:

— Hát valóban nem jöhet velünk?

Felém fordult, és világos, határozott tekintetű szemével egészen az arcomba hajolt. — Valóban nem bírok. Ma este nem. Máskor, nem mondom. De ma este nem. Kérem, kísérjen haza, egészen közel lakom.

Önkéntelenül is vállat vontam, s láttam, hogy a felvásárló is ugyanezt teszi. A szőke lány karon fogott, és a hosszú utca irányába húzott, ahonnan a városba érkeztünk. Megfordultam, és láttam, hogy a barna lány is utánunk indul, miközben a felvásárló hiába próbálja a karjánál fogva visszatartani.

— Megyünk? — szólalt meg a szőke lány türelmetlenül.

A felvásárló csendesen elkáromkodta magát, és elengedte a barna lány karját.

Kettesével, szóltanul lépkedtünk a kihalt téren át. Katya hozzám simult, és kendőjével megérintette az arcom.

— No, ne haragudj! — suttogta becézgetve, első ízben tegezve. — Talán csak holnap este is itt lesz a Zentán?

— Nem tudom — feleltem, nem dachból, hanem azért, mert valóban nem tudtam, hogy talál-e a kis Zentán több napra való munkát.

— Maradj itt — beszélt rá, tréfásan hízelegve. — Aztán megint ki-megyünk, csak te meg én. Jó?

— Jó.

— Megint a Royalban leszek, úgy nyolc körül.

És mintha mindent elintézett volna, amit akart, eltávolodott tőlem, és meggyorsította lépteit.

Az első sarkon jobbra fordultunk, egy szűk utcába, és átmentünk a másik oldalra. Katya megállt.

— Itt lakok.

— Itt?

— Hát persze. Nem megmondtam, hogy közel van?

Egy kis, földszintes, fehérre meszelt, feltűnően keskeny kapujú ház előtt álltunk. Katya a zárba dugta a kulcsot. — Hát akkor jó éjszakát. — Kezet nyújtott, a többieknek intett. — Jó éjszakát mindannyioknak, és további jó szórakozást.

Kissé fojtottan felnevetett, kinyitotta a kaput, és eltűnt a teljesen sötét folyosón.

A felvásárló meg én összenéztünk, aztán ő a barna lányhoz fordult.

— Velünk jössz?

A lány tágra nyílt szemmel nézett maga elé; vállat vont. A felvásárló erre jelentőségteljesen rám nézett, karon fogta a lányt, és megindult vele az utca másik oldala felé.

— Hát gyerünk.

Visszatértünk, most már hármásban, az üres térre. Eszembe ötlött, hogy teljesül a jóslatom, amely szerint a felvásárló szerencsésebben vá-

lasztott, és amikor a Royal elé értünk, kijelentettem: — Én még egy kicsit bemegyek a kávéházba.

A felvásárló azonban ellenkezett. — Minek, mit akar most a kávéházban! — Egy kicsit eltávolodott a lánytól, és a könyökét el nem engedve, a fülemhez hajolt. — Miattam ne aggódjon, nem vagyok többé olyan fiatal, mint maga. Csak engedjen elsőnek, aztán maguk ketten csináljanak, amit akarnak.

Megint a lányhoz lépett. — Gyerünk, szívem! — Megindult vele be a folyosóra.

Beléptünk az előcsarnokba, üres volt. A felvásárló aggódva nyújtogatta a nyakát a lépcsők felé, és ujját a szájára tette. — Most csendesen. — Elsőnek indult meg fölfelé, én követtem őket. Néztem magam előtt a lány telt alakját, hogyan ring nyugtalanul a kabát szövete alatt. Szó nélkül, zajtalanul lépkedett, ahogyan a felvásárló mondta. A lépcsőfeljáró tetején a felvásárló megállt, és intett, hogy mi is álljunk meg. A folyosó felé fülelt, aztán hozzánk hajolt, és odasúgta: — Lábujjhegyen! — Előresietett, és erősen meghajtott térddel, mintegy lassított ugrásokkal elsőnek érkezett szobánk ajtajáig. A kulcsot már készen tartotta a kezében, csendesén kinyitotta az ajtót, összeesküvő módjára intett a fejével, és belépett. Utána indultunk a sötétbe: nem gyújtotta fel a villanyt.

Csak akkor tette ezt, amikor már mindannyian a szobában voltunk, és miután a kulcsot az ajtó belső oldalán türelmesen a zárba tette és kétszer megfordította. Fújt egyet. — No így! A portásokkal az ember sosincs egészen tisztában. Meg tudják makacsolni magukat... — Még mindig suttogott. — Jobb, ha nem nagyon hallatjuk a hangunkat.

Levetette a kabátját, és én is követtem a példáját. Megfordult, és felfelé fordított tenyérrrel intett a lánynak, mire ő is lassan levetette a kabátját és a kendőjét. Állva maradt azonban, holmiját a karján tartva, s a felvásárló odaugrott. — Erre, szívem. — Kabátját és kendőjét a széktámlára tette, és visszament a lány mellé: — Oltasuk el a villanyt? Mégis ketten vagyunk! — Válaszra sem várva, az ajtóhoz lépett, és elfordította a kapcsolót. Sötétség borult a szobára.

De ez csak látszólagos sötétség volt, csupán néhány pillanatilag tartott, míg szemünk hozzá nem szokott a változáshoz és nem alkalmazkodott az utcai lámpa fényéhez, amely valahonnan ferdén szűrődött át a befagyott ablaküvegeken, és szétfolyt a szoba közepén. Miközben az ágyam mellett vetköztem, láttam, hogy szemben velem a felvásárló vetkőzik, köztünk pedig, valamivel távolabb, a szoba közepe táján, a barna lány. Lassan vetkőzött, nyugodt, mintegy szórakozott mozdulatokkal, hosszan gombolta ki a gombokat, amelyek hátul sorakoztak a ruháján a nyakától a lapockacsontok közötti barázdáig, azután lehúzta a fején át, lágyan ide-oda hajlítva a testét, könnyedén mozgatva az arca előtt keresztbe rakott kezét. A ruha felemelkedett, mint valami függöny, s széle alatt felszabadította telt térdeit, amelyekkel a rövid ing végét fogta össze, azután hosszúkás combjait, csipőjét, kígyószerű mozdulatokat végző erős, magas derekát és az elferdített melleket, amelyek a szorítás alól úgy ugrottak ki, mint két labda. Végül elötüntek komoly arcának, össze-

kuszált hajának körvonalai, a ruha meg a levegőn át felröppent a szék felé, mint valami nagy éjjeli madár. A lány megállt, mintha tétovázna, aztán lassan lehajolt, és időnként egyre mélyebbre és mélyebbre hajolva leengedte és levetette a harisnyáját. Felegyenesedett, és egy pillanatra a kezében tartotta őket.

— Gyere.

A felvásárló már az ágyban volt; a félhomályban kivettem a fejét, hegyes orrát, amely meredeken és feszülten emelkedik ki a párnából. A lány megmozdult, először egészen lassan, mintha csak meglendült volna a parancsoló hangtól, aztán úgy tűnt, hogy lábujjhegyen hirtelen megiramodott a szobán át. Az utcai lámpa fénycsóvjája egy pillanatra végigpásztázta erős lábait, csípőjét, szétfolyt széls hasán, megragadta egyik meztelen karját, mellét az ing alatt, besugározta mozdulatlan arcát, majd elengedte. Az ágy megcsikordult.

Én szintén lefeküdtem, hátamra fordultam, betakaróztam a takarókkal, és fejem alatt keresztbe raktam a kezem. A csillogó félhomályba bámultam, a szoba közepére, ahol most semmi sem mozgott, de minden figyelmen izgatottan a felvásárló ágyára irányult, az ablak másik oldala felé. Az ágynemű ott csendesen, egyenletesen, majd időnként szaggatottan suhogott; nyikorgott a matrac, fűrészelt a deszka, sípolt a lélegzet. A hangból találgattam, mit művel a lány testével, és fékeztem a magamét, hogy kiállja a halasztást. Egy pillanatra sem voltam féltékeny a felvásárlóra, mintha már előre tudtam volna valamit; még azért sem nehezítettem rá, mert elsőnek jutott a lányhoz. Csak ígéretére emlékeztem: — Nem vagyok többé fiatal... aztán maguk ketten csináljanak, amit akarnak —, ezt az ígéretet a maga természetes indokoltságában fogtam fel, gyanakvástól mentesen, de minden hálaérzet nélkül, mint valami teljesen valóságos és mindannyiunk számára elfogadható dolgot. Még kevésbé törődtem a lány indítékaival; valójában egyáltalán nem gondoltam a lányra, mint az akarat és a döntés tartalmazójára, hanem csak testére, a félhomályban elkapott körvonalakra, nyugodt, nőiesen lágy mozdulataira. Biztos voltam, hogy úgy lesz, ahogyan a felvásárló mondta, mintha ez csak tőle függött volna, és mintha a lány meg én csupán ígéretének végrehajtói lennénk. Bátorított-e ez a részegség? Vagy a lány részegsége bátorított, szemének az a párásága, amit még a kávéházban észrevettem? Vagy észrevettem valami mást is, valamit, amit így fekve többé már nem is idéztem a tudatomba, annyira egyé forrott velem: talán valamit a tétovázásából, miközben a szoba közepén vetkőzött, és még nem hallotta a hívást a felvásárló ágyából?

A suhogás végre megszűnt, a félbeszakadt mozdulat csendje uralkodott el, aztán nyálkás, öreges köhögés hasított bele. A felvásárló rekedten sugdosott valamit a lánynak, ő meg csendesen suttogva válaszolt. A matrac feljajdult, az ágynemű megmozdult, és a félhomály felhullámzott, mint a tó vize, ismét magába fogadva a lány testének körvonalait. A fény körüllobogta, mint a tűz, most a fejétől lefelé, teljesebben és hosszabb ideig, mert lassan lépkedett, egész talppal, tompán dobbanva a szőnyeggel borított padlóra. Eltűnt a szoba mélyében, ahova a fény már nem jutott el.

Szemben az ágyon megzizzent valami: a felvásárló nyújtózkodott, igazgatta a takarót. Ugyanebben a pillanatban a szemben levő sarokból vízcsobogás hallatszott fel.

— Nem alszik még? — Ezt a felvásárló kérdezte mormogva.

— Nem.

— Akkor rendben van. Legyenek csendben.

Hosszan ásított egyet, és kettőt-hármat a párnára ütött. Aztán nehézkesebben és óvatosabban, fáradtságtól és bortól zavaros, álmos fejével magabiztosan ráereszkedett.

Ugyanebben a pillanatban megéreztem, hogy a lány elhagyta a szoba sarkát és az ágyam közelébe érkezett. Felültem, és a fénycsőva mellett a sötétbe bámultam, ingének fehérségét keresve, de semmit sem láttam. És mégis, tudtam, hogy közeledik, abból, hogy a víz megszűnt csobogni, meg valami csendes, de egyre határozottabb zajból, amely csak tőle származhatott. Egyszerre megpillantottam. Közvetlenül előttem állt, szinte fölöttem, a sötétség reliefje a félhomályban, amely csak alig észrevehetően ömlött el a váll feszült bőrén, és valami eltévedt sugár alatt két tejpecsétet rajzolt ki a mell hajlatán. Kinyújtottam a kezem, és megérintettem. Meztelen volt.

Az ágyba húztam, vagy pedig ő maga siklott az ágyamba, magam sem tudom; mint ahogyan ezen az egész éjszakán nem tudom majd különválasztani szinte egyetlen további mozdulatomat sem a barna lány mozdulataitól. Attól a pillanattól kezdve, amikor ott a sötétségben, az ágy szélén át, megérintettük egymást, mintha összeragadva, egybefonódásunk áramától összeforrva egymásra merültünk, egymásba süllyedtünk volna, mint két folyó a torkolatnál. Még ma is emlékszem a csodálatos könnyedségre, amellyel az egész lányt nyomban átöleltem a dereka, a válla, a melle és a csipője körül, anélkül, hogy kezemmel, tenyeremmel, bőrömmel bárhol is egy egyenetlenséget, anyagának ellenállását éreztem volna; — mintha álomban mozognék, vagy pedig ébren fognám a saját testemet —, és ugyanebben a pillanatban, nem tudni, mikor és hogyan, már átöleltek karjai, átölelt meleg teste. Hogyan találkoztak ajkaim az ajkai-
val, éhesen és biztosan, mintha ételbe harapnék, amit magam elé emelek, és hogyan süllyedtem a nyomban megtalált harmónia hangtalan kiáltásával ezekbe az ajkakba, ebbe az ölbe. — Az a harmónia, az a kölcsönösség, amelyet ezen az egész éjszakán át építettünk, és amely után ujjongva rohantunk, hogy újból és újból élvezzük megtalálásának gyönyörét! Olyan volt ez, mint a váltakozás egyfajta játéka, a meleg és a hideg játéka, vagy a sötét és a világosé, a fájdalomé és a balzsamos enyhülésé, játék, amelyet mintha mi találtunk volna ki először és fáradhatatlanul folytattunk volna, elragadtatva ragyogásától és váratlanságaitól, és ugyanakkor megindultan, hálásan egymásnak, mert éppen csak felfedezett szabályai mindkettőnkben csalhatatlanul azonosak. Reszketünk együtt, és szorítottuk egymást, együtt zuhantunk a vágy szakadékaiba, és a megvalósítás zokogó görcsével ismét együtt merültünk fel és nyújtóztunk el a fáradtság enyhe partjain. Elég volt egyetlen mozdulatom, hogy a lányban pontosan azt a mozdulatot idézzem elő, amely a vágy csalétkeként ösztönözte; vagy nem is volt szükség mozdulatra sem,

hanem csupán sejtésre, szinte csak az éppen formát öltő gondolatra. Alighogy megéreztem ajkaimban a vér meleg áramlását, ugyanebben a pillanatban a nyakamra vagy a vállamra tapadó ajkai felduzzadva és forrón közeledtek az enyéimhez, hogy elfogadják; éppen hogy csak megmozdítottam a kezem, hogy jobban, szorosabban magamhoz vonjam, és ő egész felforrósodott bőrével hozzám tapadva már megelőzött; amikor pedig bennem a gyönyör ellenállhatatlanul felemelkedett oda, ahol úgy tűnik, hogy már csak a megsemmisülés, egyfajta meleg, élő halál tudja megszüntetni, ő egyszerre vágyának akaratával, mint valami roppant erős szivattyú, magába szívta, kiitta, teljesen kimerítette, megkönnyítette. Szédülten zuhantunk a pihenésbe, összefonódva, egymáshoz tapadva, forrón, test test mellett. Éreztem, hogy tehetetlenül zsibbadok, elalélok, és ugyanebben a szinte észrevehetetlen pillanatban, amikor az álom láthatatlan ölébe vont, érzékeim utolsó, éber csápjai az enyéim mellett átvették a lány testének, karomon nyugvó fejének öntudatlan nyugalomba ernyedését. Aludtunk. És aztán — egy vagy tíz perc után — ismét kezdtem jelen lenni a saját testemben, s miközben az első, még álomtól sugallt, szinte akaratlan mozdulatra készülődtem, amellyel a lányt gyengéden felébresztem, éreztem az ő álomittas, de már biztos, odaadó közeledését. Mint úszók a pihenés után, ismét egymás felé vetettük magunkat. Megkerestem az arcát, a hasát, a kezeit, a melleit, és izgatottan győződtem meg róla, hogy mindezek a kincsek közelednek hozzám, álám kerülnek, hozzám tapadnak, arcomhoz, hasamhoz és kezemhez és a mellemhez, valóságosan, mint a valóság és felfoghatatlanul, mint ahogyan azt vágyam elképzelte, és hogy ölelésünk boldog lesz és szép, mint minden előző.

Egy ilyen ölelés után felkeltem, gondolva, hogy majd nyújtózkodom vagy vizet iszom. A lányt arcon és homlokon csókolva óvatosan kiszabadítottam magam karjainak kötelékeiből, lassan lelöktem a takarót, és leereszkedtem a szoba padlójára. Körülöttünk mindenütt csend uralkodott, csak a szemben levő ágyból hallatszott az alvó vékony sípolása. Megindultam a sarokba, a mosdó felé. Tudtam, hogy a szobában nagyon hideg lehet, a hideget azonban nem éreztem, semmit sem éreztem, még a testemet sem, mintha hosszú játékunk tisztítóüzében önállósult volna törvényeitől. Valójában nem is voltam szomjas, csak szükségét éreztem a szünetnek, de nem a testinek, hanem valami belső cezúrának, hogy meggyőződhessenek róla, igaz-e az, amit átélek. Miután a csap alatt megittam néhány kortyot, megálltam a sarokban. Elöttem feküdt szobánk: egy fénycsóva és körülötte a félhomály patkója, amelynek végein két ágy sötétlett. Az egyikben a barna lány feküdt és várt engem, a másikban a felvásárló aludt, türelmesen átadva magát ismeretlen álmainak. Aladtunk, lent, annak a fénynek a folytatásában feküdt a föld: a város, házaival és utcáival, amelyek szántóföldek felé vezető utakban folytatódtak. Ezeknek az utaknak, ezeknek a szántóföldeknek a meghosszabbításában voltak mindazok a helyek, ahol éltem, illetve jártam, ahol a háborúban rettegtem, ahol diadalmaskodtam és epés kérdéseket tettem fel magamnak; ott volt valahol az a hely is, ahol majd egyszer meghalok. De most egy szállodai szoba félhomályában álltam, mint az összes elmúlt és el-

jövendő mozgások középpontjában: mint valami erdei tisztáson, amelyről kilátás nyílik előre is, hátra is, mindenfelé. Abban, ami elmúlt, nem volt mit sajnálnom, és kész voltam továbbindulni; készségem, ennek felismerése szomorú, de egészséges büszkeséggel töltött el.

Megindultam az ágyam felé. Sötétségben feküdt, csupán körvonalai emelkedtek ki, egyszerű, szögletes körvonalai, mint a koporsóé. De amikor az ágy fejéhez értem és előrehajoltam, a sötétség gyomrában felsejlett előttem két, felém emelkedő fényes kar és közöttük a lány éber arca, nyugodt vonásaival, tágra nyílt, bársonyos szemeivel. Ekkor nagy gyengédség fogott el iránta: mert itt van, ébren van és vár engem; mert kész és vágyódik az után, hogy a megvilágosodás és önmagunk kiteljesülésének éjszakáját végig valóra váltsa velem. Melléje feküdtem, és átöleltem, átfogtam karommal, mintha visszatartanám, védeném őt és magam ettől a közeledő végtől; ő meg, mint addig is, mindjárt megértette, szorosan átkarolt, és nedves arcát a mellembe fúrta. Kétségbeesett erővel csókolóztunk, amilyent az életben sem eddig, sem ezután nem ismertem meg, nem fogtam fel. Azután alétan elernyedtünk, és nyomban elaludtunk. Amikor felébredtünk, már világos nappal volt, egymásba fonódva feküdünk, a felvásárló pedig szemben, az ágy mellett felegyenesedve húzta fel a nadrágját csikos pizsamába bújtatott hosszú lábaira.

Aztán minden valahogyan túlságosan gyorsan játszódott le, vagy legalábbis nekem úgy tűnt, akit a zavartalan élvezet, az éjszaka folyama elkényeztetett. Szemünket dörzsölve felültünk az ágyban, a felvásárló meg sandán végigmért bennünket.

— Ti aztán jól kiugráltatok magatokat az éjszaka, haha?

Nevetését köhögés szakította félbe, s így elkomolyodott; nadrágját gombolva mosdani indult.

Mi ketten, mintha szégyelltük volna magunkat előtte, kihasználtuk a pillanatot, hogy kiugorjunk az ágyból és magunkra húzzuk a ruhát; aztán szintén hamarjában megmosdottunk, lökdölözve a szűk mosdó előtt, ami mindkettőnket megnevettetett.

A felvásárló hozzánk lépett, és csendesített bennünket:

— Halkabban! Halkabban! Éppen most fogjanak meg bennünket?!

Amikor a lány megindult, hogy kabátjában megkeresse a fésűjét, menet közben megpaskolta kipirosodott arcát.

— Jól érezted magad velünk, mi? Eljössz máskor is?

A lány tréfásan elrántotta az arcát, de foga között a hajtúvel, tarkója felé emelt kézzel kérdően nézett rám.

Oda akartam szólni neki: „Ma?” Ugyanebben a pillanatban azonban eszembe jutott, hogy találkat beszéltem meg a szőke lánnyal, és bizonytalanul elhallgattam.

A felvásárló felvette az asztalról a lány kabátját, rásegítette, és az ajtó felé tuszkolta.

— Csak csendesen! És ha valaki valamit kérdez tőled, mondd azt, hogy keresni jöttél a barátnődet, de nem találtad. Értetted?

Ismét megpaskolta, de most hátulról; én odaléptem, és ügyetlenül megcsókoltam a halántékát; a lány kinyitotta az ajtót, aggódva körülkémlelt, és kisurrant.

A nap folyamán és később is, hosszú időn át, gyakran megjelent a szemem előtt a barna lány képe: hogyan távozik gyorsan és engedelmesen, miután a fogai közé szorított hajtűn át azt a kérdő pillantást vetette rám. Miért nem állítottam meg ott az ajtóban? Miért nem mondtam meg neki, hogy az az élvezet, amit nekem nyújtott, amelyet — tudtam — egymásnak nyújtottunk, egyedülálló volt és mély és hogy hálás vagyok neki és hogy ezt újból még sokszor és sokszor át szeretném élni? Miért nem mondtam neki azt a „ma estét”, amit biztosan elvárt tőlem, de ő, lány létére és hálótársunk jelenlétében nem mondhatott ki? Miért? Valóban a szőke lány miatt? Vagy a felvásárló miatt, aki a kerítő szerepétől felbátorodva kisajátította azt a jogot, hogy úgyszólván kiteszolja a szobából? Azt hiszem, hogy ez miatiuk is volt, vagyis a határozatlanság, ügyetlenség, illetve pontosabban szólva: büszkeség miatt, ami gyakran akkor bénít meg bennünket, amikor nem is remélve és meg sem érdemelve elérünk valamit. De volt ennek még egy oka. Azt, amit a barna lánynak kellett volna mondanom, akkor még nem tudtam. Eggyéolvadásunk a sötétségben túlságosan is boldog és teljes volt ahhoz, hogy akkor felmérhettem volna értékét. Az érték összehasonlítással állapítható meg, s így az ő értéke tudatomban csak fokozatosan emelkedett, a bennünket elválasztó és mindinkább eltávolító idő múlásával.

A felvásárló rám kacsintott, és, befejezve az öltözködést, még egyszer a tükör elé ugrott, hogy lesimítsa a haját. Együtt léptünk ki a szobából, és elindultunk, hogy átadjuk a kulcsot. A portásszobában az esti öreg helyett most egy fiatal, pattanásos lány ült a bejelentőlapok kitöltésével foglalatcskodva. Értetlenül nézett ránk: nevünk nem volt a vendégek listáján. Végül aztán a leleményes felvásárló utasítására megkereste és megtalálta igazolványainkat a füzetben, ugyanazon a helyen, ahová az éjjel tették őket, és megnyugodott.

— Tovább maradnak?

Én igent mondtam, a felvásárló azonban megingatta a fejét. A lány megkérte, hogy fizesse ki az ágyát, és ő ezt meg is tette.

Szóval nem maradunk együtt! — a felismerés szinte fájdalmasan érintett, mert megmagyarázta, miért nem hívta meg a felvásárló a barna lányt a következő estére, ami miatt azután én sem hívtam meg. Egyszerre csak megérezttem, mennyire idegen nekem; és a közeli elválás ténye előtt, úgy látszik, ő is ugyanezt állapította meg rólam.

— Hát akkor maga is a kávéházba jön reggelizni?

Azt mondtam, hogy inkább egy cukrászdát keresek.

— Rendben van.

Megemlítettem, hogy tartozok neki a tegnapi vacsora költségének a felével, és ő habozás nélkül bejegyezt, hogy kifizessem. Lementünk a lépcsőn, és az előcsarnok félhomályában megállva, lagymatag kézszorítással elbúcsúztunk.

— Hát egyszer talán még találkozunk, nem? — tette még hozzá. — A lány meg nem volt rossz, mit szól hozzá? Egy kicsit még vad és ügyetlen, de azért — micsoda test! — Három ujját összefogta a szája előtt, kifordította a szemét, és hangosat cuppantott, aztán sarkon fordult, és eltűnt a tapétaajtó mögött.

Én az ellenkező irányban mentem ki, a mozikirakatos folyosón át. Kint hideg volt, a szél porhót kergetett a téren. A park felé pillantottam, és megíáttam a két mellékutcára nyíló nagy épületet, kupoláival; a bejárati lépcsőket megszálló emberek tömegéből megállapítottam, hogy ez a városháza. Hátat fordítottam neki, egyszerre fáradtságot és undort éreztem a tömeg iránt, amely bonyolult anyagi ügyeivel tölti meg a főjtő levegőjű irodákat, ahová hamarosan nekem is be kell lépnem az én, igaz, másrmilyen, de mégsem kedvelt feladatommal. Elindultam a másik oldalon, a park mellett, és egy széles utcára érkeztem, azon át pedig kisvártatva a folyó kihalt partjára. — A Tisza! A jégtáblák szemtelennül lovagolták a sötét vizet, a nap szikrázott, a szél szemembe fújta a havat, és éhes voltam; megértettem, hogy egészen téves irányban indultam. Visszamentem a térre, és körüljártam. Szemben a Royallal, egy több emeletes épületben felfedeztem egy tágas, gyengén fűtött cukrászdát. A kályha mellé ültem, és a fasarkú cipőjében csattogó, göndör hajú, apró természetű kiszolgálólánytól reggelit rendeltem. Aztán átmentem a városházára. Kopogtatás az ajtón, mosolygós bemutatkozás, notesz és ceruza. A főnökök, mint általában, szinte valamennyien távol voltak, a kiéhezettnek és közömbösnek látszó tisztviselők:ből pedig semmi érdekeset nem lehetett kiprészélni. Délben ebédelni mentem a Royalba. A felvásárlót nem láttam. Felmentem a szobámba, és az ágyamba fekvőttem, de a majdnem árvirrasztott éjszaka után furcsamód nem tudtam elaludni. Az ágy valahogy nedvesen hideg volt, és amikor a takaró alá húzódtam, főjtő büzt éreztem, lehet, hogy attól a sok testtől, amelyek vele takaróztak, reszketve vagy izzadva, egyesek talán szeretkezve is, mint mi; és úgy tűnt nekem, hogy ebben az oly kellemetlenül emsékeztető bűzben a barna lány illatát is érzem mint könnyed, meleg lehetet, amelyet a sokaság megdermedt illatai elfojtanak. Miért nincs most itt? Itt lehetne! Később ez a sopánkodásom egy másikkal cserélődött fel, mert új szobatárs lépett a szobámba, egy szőrös, hallgatag vasutas. Hogyan fogok vele megegyezni, ha estére el akarom hozni akár a barna, akár a szőke lányt?

De ez az aggodalmam is feleslegesnek bizonyult.

Amikor este beléptem a Royal éttermébe, nem volt ott sem a barna, sem a szőke lány. Egyetlen lány sem volt ott: a kályhát kizárólag férfiak ülték körül beszélgetésbe mélyedve, s közöttük ugyanannál az asztalnál, mint az előző estén, felismertem azt a magányos újságolvasót. Vacsorát rendeltem, és lassan megettem, minden ajtónyitásra egyre izgatottabban fel-felkapva a fejem. Dühített, hogy ingatag vagyok, és dühös voltam a szőke lányra is, mert becsapott. Ahogyan az idő telt és a terem is lassan ürült, már nem is gondoltam rá vágyakozással; most már csak hibám okozóját láttam benne: hogy nem hívtam meg a barnát. Magányosan ülve és magam elé képzelve a hideg szobát, a vasúttal, mint szobatárssal, heves vágy fogott el a barna lány után, közelsége, forró, biztos ölelése után. De tudtam, hogy a lányra czentül már csak pusztá véletlen útján találhatok rá. Vagy a szőke lány közvetítésével, aki biztosan tudja, hol a barna. A gondolat mintha villámcsapásként ért volna, azonnal felálltam és fizettem.

Türelmetlenül megindultam a téren át; befordultam a mellékutcába, megtaláltam a keskeny kaput. Be volt zárva. Megzörgettem. Senki sem jelentkezett. Sokáig álltam a ház előtt, vertem a kaput, sétálgattam, vártam, megint zörgettem, mindaddig, míg észre nem vettem, hogy az egyik ablakból távoli visszfényként világosság szűrődik ki. Megkopogtattam az ablakot, és néhány pillanat múlva megnyílt, szűk keretében pedig egy fésületlen, nagy, dühös női fej jelent meg.

— Mit akar?

Azt mondtam, hogy be szeretnék menni Katyához.

— Nincs itt semmilyen Katya! — Az asszony be akarta csukni az ablakot.

De én olyan kétségbeesetten kezdtem hadonászni a kezemmel, hogy az asszony mozdulata megállt a levegőben, aztán ismét elengedte az ablak-szárnyat. Azt mondtam, hogy Katyát éppen az éjjel kísértem el pontosan eddig a házig. És leírtam a lányt. Az asszonynak erre eszébe jutott.

— Á, hát ez a Katica! — Nemet intett. — Nincs itthon.

— Biztos benne?

— Éppen most voltam kint az udvaron, és láttam, hogy sötét van nála.

Lázasan gondolkoztam.

— Talán lefeküdt?

Az asszony azonban elnevette magát, telt nagy mellei hullámozottak.

— Katica? Ilyenkor? Biztos lehet benne, hogy nem feküdt le!

— Hát akkor semmi. Jó éjszakát.

Letörtén tértem vissza a Royalba, és még egyszer bementem a terembe. Szinte mindegyik lámpa el volt oltva, a vendégek közül csak az újságolvasó ember maradt: hátradőlve a dologtalan pincérrel beszélgetett. Ez meg, amikor meglátott, megmerevedett, és elébem indult, de intettem, hogy nem maradok. A folyosón és az árnyékszéken keresztül kimentem az előcsarnokba; felkapaszkodtam az emeletre. A szobában a vasutas már a falnak fordulva feküdt: lehet, hogy már aludt.

Lefeküdtem én is, nyomban elaludtam, másnap reggel pedig kimentem az állomásra, és felültem a szabadkai vonatra, hogy az összegyűjtött anyagot feldolgozzam és elküldjem a lapnak.

Hornyik György fordítása

(Folytatása következik)